

INFORMACE PRO PRÁVNÍ PRAXI

Interpretace pojmu sociální výhody podle nařízení Rady (EHS) 1612/68 v judikatuře Evropského soudního dvora

Jana Komendová*

Volný pohyb osob patří mezi čtyři základní politiky ES. Odstranění překážek volného pohybu zboží, osob, služeb a kapitálu je jedním z předpokladů fungování vnitřního trhu. Základní svoboda pohybu osob byla tvůrci zakládacích smluv chápána pouze v souvislosti s ekonomickou integrací.¹ Původně se volný pohyb osob v rámci ES omezoval pouze na volný pohyb příslušníků členských států a členů jejich rodin za účelem výkonu pracovní činnosti nebo podnikání. Podmínkou volného pohybu osob byl hospodářský charakter jejich činnosti na území jiného členského státu. Na základě Jednotného evropského aktu byly v roce 1990 přijaty tři směrnice, týkající se rozšíření volného pohybu osob

o další kategorie, konkrétně o osoby žijící z nezávislých příjmů, důchodce a studenty. Maastrichtská smlouva o založení Evropské unie z roku 1992 zavedla pojem občanství Unie a rozšířila volný pohyb osob na všechny občany Evropské unie. Smlouva o založení Evropského společenství (dále jen Smlouva) tak v čl. 18 stanoví, že každý občan Unie má právo svobodně se pohybovat a pobývat na území členských států s výhradou omezení a podmínek stanovených touto Smlouvou a předpisy přijatými k jejímu provedení. Volný pohyb pracovníků však zůstává i nadále podstatnou součástí volného pohybu osob.

Volný pohyb pracovníků je upraven v čl. 39 a ná-

* JUDr. Jana Komendová, Katedra pracovního práva a sociálního zabezpečení Právnické fakulty Masarykovy univerzity, Brno

¹ TICHÝ, L., ARNOLD, R., SVOBODA, P., ZEMÁNEK, J., KRÁL, R.: Evropské právo, 3. vydání, C-H-Beck Praha 2006, s. 460.

sl. Smlouvy.² Podle odst. 1 tohoto ustanovení je volný pohyb pracovníků uvnitř Společenství zajištěn. Podle čl. 39 odst. 2 Smlouvy zahrnuje volný pohyb pracovníků zrušení jakékoli diskriminace mezi pracovníky členských států, jakékoli diskriminace založené na státní příslušnosti, týkající se zaměstnávání, odměny za práci a jiných pracovních podmínek. Volný pohyb pracovníků v rámci Společenství pak podle odst. 3 čl. 39 Smlouvy zahrnuje právo ucházet se o skutečně nabízené zaměstnání, právo pohybovat se za tím účelem volně po území členských států, právo pobývat v některém z členských států za účelem výkonu zaměstnání v souladu se zákony a právními předpisy, jež upravují zaměstnávání vlastních příslušníků tohoto státu a právo zůstat na území členského státu po skončení zaměstnání, a to za podmínek, které budou předmětem prováděcích nařízení vydaných Komisí. Čl. 39 odst. 3 počítá s omezením volného pohybu pracovníků. To však musí být odůvodněno požadavky veřejného pořádku, veřejné bezpečnosti a ochrany zdraví. Z osobního rozsahu aplikace čl. 39 Smlouvy jsou vyloučeni zaměstnanci ve veřejné správě.

K provedení volného pohybu pracovníků v rámci Společenství byla přijata řada předpisů sekundárního práva. Mezi nejvýznamnější patřila směrnice Rady 64/221/EHS ze dne 25. února 1964, o koordinaci zvláštních opatření týkajících se pohybu a pobytu cizích státních příslušníků, která byla přijata z důvodu veřejného pořádku, veřejné bezpečnosti nebo veřejného zdraví, směrnice Rady 68/360/EHS ze dne 15. října 1968, o odstranění omezení pohybu a pobytu pracovníků členských států a jejich rodinných příslušníků uvnitř Společenství a nařízení Rady (EHS) č. 1612/68 ze dne 15. října 1968, o volném pohybu pracovníků uvnitř Společenství (dále jen Nařízení). První dva z uvedených předpisů byly zrušeny s účinností od 30. dubna 2006 směrnicí Evropského parlamentu a Rady 2004/38/ES ze dne 29. dubna 2004, o právu občanů Unie a jejich rodinných příslušníků svobodně se pohybovat a pobývat na území členských států, o změně nařízení (EHS) č. 1612/68 a o zrušení směrnice 64/221, 68/360/EHS, 72/194/EHS, 73/148/EHS, 75/34/EHS, 75/35/EHS, 90/364/EHS, 90/365/EHS a 93/96/EHS.³ Nařízení bylo pouze změněno, tak, že byly zrušeny čl. 10 a 11 upravující některá práva rodinných příslušníků migrujících pracovníků.

Preambule Nařízení zdůrazňuje, že volný pohyb představuje základní právo pracovníků a jejich rodin, že mobilita pracovníků uvnitř Společenství musí být jedním z prostředků, které pracovníkům zajišťují možnost zlepšení pracovních a životních podmínek a usnadnění jejich společenského postavení a současně přispívají k uspokojování potřeb hospodářství člen-

ských států a že je třeba potvrdit právo všech pracovníků v členských státech vykonávat uvnitř Společenství činnost podle vlastní volby. Aby právo volného pohybu mohlo být vykonáváno za objektivních podmínek rovnosti a důstojnosti, musí být fakticky i právně zajištěna rovnost ve všech věcech, které se týkají vlastního výkonu zaměstnání a přístupu k bydlení, a rovněž odstranění překážky mobility pracovníků, zejména pokud jde o právo pracovníka, aby jej doprovázela jeho rodina, a podmínky začlenění této rodiny v hostitelské zemi.

Obecné cíle uvedené v preambuli Nařízení jsou konkretizovány v jednotlivých ustanoveních Nařízení. Z těch je, kromě Hlavy I upravující přístup k zaměstnání, důležitá Hlava II nazvaná „Výkon zaměstnání a rovnost zacházení“, která rozvádí zásadu rovného zacházení. Podle čl. 7 odst. 1 Nařízení nesmí být s pracovníkem, který je příslušníkem členského státu, na území jiného členského státu z důvodu jeho státní příslušnosti zacházeno jinak než s tuzemskými pracovníky, jde-li o podmínky zaměstnávání a pracovní podmínky, zejména v oblasti odměňování, propouštění a návratu k povolání nebo opětovného zaměstnání, pokud se stal nezaměstnaným. Následující ustanovení čl. 7 přiznávají pracovníkovi právo požívat stejných sociálních a daňových výhod jako tuzemští pracovníci a právo využívat na stejném základě a za stejných podmínek jako tuzemští pracovníci vzdělávání na odborných školách a ve střediscích pro rekvalifikaci. Tato ustanovení se vztahují pouze na pracovníky, kteří využívají práva na volný pohyb v rámci Společenství.

Pojetí sociálních výhod ve smyslu čl. 7 odst. 2 Nařízení je úzce spjato s posuzováním konkrétní osoby jako pracovníka v rámci Společenství a hraje důležitou roli při rozhodování o udělení či neudělení konkrétních dávek na území členských států příslušníkům jiných členských států a členům jejich rodin. Odmítnutí udělení konkrétní sociální výhody příslušníkovi jiného členského státu nebo členu jeho rodiny může mít významný dopad do sociální oblasti těchto osob a může tak mít vliv na rozhodování pracovníka pohybovat se za prací do jiného členského státu. Extensivní pojetí sociálních výhod zahrnující také sociální pomoc a sociální podporu se nepřímou dotýká sociálního zabezpečení migrujících pracovníků a umožňuje tak doplnit jejich sociální ochranu.⁴ Z těchto důvodů je velmi důležitý jednotný výklad pojmu „sociální výhody“ použitého v ustanovení čl. 7 odst. 2 Nařízení. Žádné z ustanovení Nařízení či jiné ustanovení některého z předpisů komunitárního práva však tento pojem nedefinuje ani nestanoví výčet toho, co lze považovat za sociální výhodu.

² Dle původního znění z roku 1957 Smlouvy o založení Evropského hospodářského společenství se jednalo o čl. 48 a násl.

³ Podle Preambule směrnice bylo nutné kodifikovat a revidovat stávající nástroje Společenství, které se samostatně zaměřovaly na zaměstnané osoby, osoby samostatně výdělečně činné, studenty a další osoby bez zaměstnání, aby se právo volného pohybu a pobytu všech občanů Unie zjednodušilo a posílilo.

⁴ RODIÈRE, P.: *Droit social de l'Union européenne*, 2. vydání, L. G. D. J, Paříž 2002, s. 237.

Tento pojem byl postupně vykládán až judikaturou Evropského soudního dvora (dále jen ESD), který jej vykládá poměrně široce. Ve srovnání se specifickými právy zmíněnými v čl. 7 odst. 1 Nařízení, tj. zákazem rozdílného zacházení ve vztahu ke všem pracovním podmínkám, zvláště ve vztahu k návratu k povolání a opětovného zaměstnání, zahrnují sociální výhody všechny další výhody pomocí kterých je migrujícímu pracovníkovi, řečeno slovy třetího odstavce preambule Nařízení, zajišťována možnost zlepšení životních a pracovních podmínek a zlepšení společenského postavení.⁵

Rozsah aplikace čl. 7 odst. 2 Nařízení formuloval ESD postupně během své rozhodovací praxe, kdy tento pojem konkretizoval a podřadil pod něj konkrétní dávky či plnění. V rozsudku ze dne 11. dubna 1973 ve věci Michel S. v. Národní fond sociálního umísťování osob se zdravotním postižením (c - 76/72) ESD vložil pojetí sociálních výhod ve smyslu ustanovení čl. 7 odst. 2 poněkud restriktivně. Podle názoru ESD jsou výhody, kterých se týká výše uvedený článek ty, které jsou spojené se zaměstnáním a z nichž mají mít prospěch samotní pracovníci. Výhody vyhrazené rodinným příslušníkům pracovníků jsou naproti tomu vyloučeny z aplikace čl. 7. Tento výklad vyplývá podle názoru ESD jak ze znění tohoto článku tak ze schématu nařízení č. 1612/68, ve kterém se čl. 7 objevuje v části 1, Hlavy II nazvané „Výkon zaměstnání a rovné zacházení.“ Po této hlavě následuje Hlava III vyhrazená pro rodiny pracovníků.

Již o několik let později začal ESD vykládat pojem sociální výhody podle čl. 7 odst. 2 Nařízení méně restriktivně. V rozsudku ze dne 16. prosince 1976 ve věci Vito Inzirillo v. Pokladna rodinných přídavků v městském obvodu Lyon (c - 63/76) ESD prohlásil, že ve světle rovného zacházení, které nařízení č. 1612/68 požaduje zavést a s přihlédnutím k ustanovením tohoto nařízení jako celku, musí být záležitosti pokryté čl. 7 odst. 2 definovány tak, že zahrnují každou sociální a daňovou výhodu, ať už spojenou s pracovní smlouvou či nikoli.

Dalším významným rozhodnutím pro výklad sociálních výhod je rozsudek ze dne 14. ledna 1982 ve věci F. Reina a L. Reina v. Landeskreditbank Baden-Württemberg (c - 65/81), ve kterém ESD zahrnul do pojetí sociálních výhod podle čl. 7 odst. 2 Nařízení nejenom výhody udělované na základě práva, ale také výhody udělované na základě správního uvážení. V daném případě se jednalo o správní spor mezi italskými státními příslušníky žijícími a pracujícími v Německu a bankou založenou podle veřejného práva. Ta odmítla manželům poskytnout bezúročnou půjčku udělovanou podle správních směrnic v případě narození dítěte

z toho důvodu, že podle příslušných předpisů musí být alespoň jeden z manželů německým státním příslušníkem. ESD v této souvislosti konstatoval, že je třeba vykládat čl. 7 odst. 2 Nařízení tak, že pojetí sociálních výhod, kterých se toto ustanovení týká, zahrnuje bezúročnou půjčku poskytovanou v případě narození dítěte peněžním ústavem založeným podle veřejného práva podle směrnic a s finanční pomocí od státu rodinám s nízkými příjmy za účelem zvýšení porodnosti. Tyto půjčky musí být uděleny pracovníkům z jiných členských států za stejných podmínek jako tuzemským pracovníkům.

Mezi sociální výhody dále ESD zahrnul dávku životního minima, a to v rozhodnutí ze dne 27. března 1985 ve věci Vera Hoeckx v. Openbaar Centrum voor Maatschappelijk Welzijn, Kalmthout (c - 249/83). V tomto rozhodnutí ESD prohlásil za sociální výhody ve smyslu čl. 7 odst. 2 Nařízení všechny výhody, ať už spojené s pracovní smlouvou či nikoli, které jsou všeobecně udělovány tuzemským pracovníkům primárně z důvodu jejich objektivního postavení pracovníků nebo na základě pouhého faktu, že pobývají na území státu a jejichž rozšíření na příslušníky jiných členských států pravděpodobně usnadní jejich mobilitu v rámci Společenství.⁶

Za sociální výhodu dle čl. 7 odst. 2 se rovněž považuje peněžitá dávka v případě narození dítěte. To ESD potvrdil v rozsudku ze dne 10. března 1993 ve věci Komise EHS v. Lucembursko (c - 111/91) Migrující pracovník musí tuto dávku obdržet za stejných podmínek jako domovský pracovník.

V rozsudku ze dne 25. května 1996 ve věci John O'Flynn v. Soudní úřad (c - 237/94) zase ESD uznal dávku pohřebného za sociální výhodu ve smyslu čl. 7 odst. 2 Nařízení. Případ se týkal irského státního příslušníka, který pobýval na území Spojeného Království jako bývalý migrující pracovník. Po smrti svého syna požádal britské úřady o pohřebné, které je vypláceno jako dávka státní sociální podpory. Ty mu odmítly dávku poskytnout s odůvodněním, že pohřeb se konal v Irsku a pohřebné je podle příslušných zákonů vypláceno pouze v případech, kdy se pohřeb koná na území Spojeného Království. Jako důvod uvedly ochranu veřejného zdraví, vysoké náklady a praktickou obtížnost v případě pohřbu mimo území Spojeného Království. ESD však tyto důvody nepovažoval za úměrné legitimnímu účelu a prohlásil, že ustanovení národních právních řádů musí být považováno za nepřímo diskriminující, pokud je samo schopno dopadat na migrující pracovníky více než na národní pracovníky a je-li zde nebezpečí, že migrující pracovníky znevýhodní. V této souvislosti není nezbytné prokázat, že dotyčné ustanovení v praxi dopadne na podstatnou část migrujících

⁵ Viz. Rozsudek ESD ze dne 21. června 1988 ve věci Sylvie Lair v. Univerzita v Hannoveru (c - 39/86).

⁶ Ke stejné problematice viz. také rozsudek ze dne 27. března 1985 ve věci K. Scrivner a C. Cole v. Veřejné centrum sociální pomoci v Chastre (c - 122/84).

pracovníků. Je postačující, že ustanovení je schopno takový účinek mít. ESD proto shledal, že územní podmínka se rovná nepřímé diskriminaci, kterou ustanovení čl. 7 odst. 2 nařízení Rady č. 1612/68 zakazuje, neboť převážně migrující pracovníci musí při úmrtí člena rodiny zorganizovat pohřeb v jiném členském státě, a to z důvodů vztahu jejich rodiny k rodné zemi.

Důležitým okruhem sociálních výhod jsou ty, které souvisejí se vzděláváním. Mezi ně patří např. peněžitá podpora na životní potřeby a pro studium poskytovaná při studiu na univerzitě. To konstatoval ESD v řadě svých rozhodnutí mj. v rozsudku ze dne 21. června 1988 ve věci Sylvie Lair v. Univerzita v Hannoveru (c – 39/86). V daném případě se jednalo o situaci, kdy francouzská státní příslušnice pracovala krátkou dobu na území SRN jako bankovní úřednice a poté, co byla po určitou dobu nezaměstnaná začala studovat románské jazyky a němčinu na Univerzitě v Hannoveru. Ta jí odmítla poskytnout příspěvek na životní potřeby a na studium s odůvodněním, že slečna Lair nesplňuje podmínku pro udělení podpory pro cizince, neboť nevykonávala na území SRN výdělečnou činnost po dobu nejméně pěti let. Požadavek pěti let výkonu výdělečné činnosti na území SRN a nedostatek prostředků žít se sám byl stanoven německým zákonodárstvím jako podmínka pro udělení výše zmíněných příspěvků pro cizince. První z uvedených podmínek však nebyla vyžadována od německých státních příslušníků. ESD v této souvislosti zdůraznil, že peněžitá podpora na životní potřeby a při studiu je z pracovníkova hlediska zvláště vhodná ke zlepšení jeho profesní kvalifikace a zlepšení jeho sociálního postavení. Navíc udělení a další vyplácení této podpory je v národním právním řádu spojeno s prostředky oprávněné osoby a je tak závislé na sociálním kritériu. Z tohoto důvodu prohlásil ESD podporu při studiu za sociální výhodu ve smyslu čl. 7 odst. 2 Nařízení. ESD v daném případě také řešil otázku vzájemného vztahu ustanovení čl. 7 odst. 2 Nařízení (tj. poskytování pracovníkům, kteří jsou příslušníky členských států, stejných sociálních a daňových výhod jako tuzemským pracovníkům) a čl. 7 odst. 3 Nařízení (tj. právo pracovníků, kteří jsou příslušníky členských států, využívat na stejném základě a za stejných podmínek jako tuzemští pracovníci vzdělávání na odborných školách a ve střediscích pro rekvalifikaci). K tomu, aby mohlo být vzdělávací středisko považováno za odbornou školu pro účely ustanovení čl. 7 odst. 3 Nařízení nestačí podle názoru ESD pouze skutečnost, že vzdělávací středisko poskytuje nějaký odborný výcvik. Pojetí odborné školy je užší a týká se výlučně institucí, které poskytují pouze instrukce střídající se nebo úzce spojené s činností v zaměstnání, zvláště během učňovské přípravy. To

ovšem neplatí pro univerzity. Ustanovení čl. 7 odst. 3 Nařízení stanovuje zvláštní sociální výhody, což ale neznamená, že příspěvek na životní potřeby a pro studium na instituci, nespádající do pojetí odborné školy ve smyslu odst. čl. 7 odst. 3 Nařízení, nemůže být považován za sociální výhodu ve významu čl. 7 odst. 2 Nařízení.

Za sociální výhodu ve smyslu čl. 7 odst. 2 Nařízení je třeba považovat i poskytování stipendií na základě dvoustranných kulturních dohod. To prohlásil ESD v rozhodnutí ze dne 27. září 1988 ve věci Annunziata Matteucci v. Obecný komisariát mezinárodních vztahů francouzské komunity v Belgii (c – 235/87). V daném případě se jednalo o Italskou státní příslušnici, která žila trvale v Belgii, kde se její otec usadil za účelem výkonu práce. Studovala a pracovala v Bruselu jako učitelka. Všeobecný komisariát mezinárodních vztahů francouzské komunity v Belgii jí odmítl zařadit na seznam žadatelů o stipendium ke studiu v Berlíně na základě toho, že toto stipendium je vzhledem ke kulturní dohodě mezi Belgií a SRN poskytováno výlučně kandidátům belgické státní příslušnosti. Podle názoru ESD čl. 7 odst. 2 Nařízení znamená, zvláště to, že pracovník, který je příslušníkem členského státu, má nárok, za stejných podmínek jako tuzemský pracovník, na všechny výhody, které usnadňují nabytí jeho profesní kvalifikace a sociální postup. Poskytováním stejných sociálních výhod pracovníkovi, který je příslušníkem členského státu, na území jiného členského státu jako tuzemským pracovníkům čl. 7 odst. 2 formuluje obecné pravidlo ukládající každému členskému státu odpovědnost v sociální oblasti vůči každému pracovníkovi usazenému na jeho území, který je příslušníkem jiného členského státu, pokud se týká rovného zacházení s tuzemskými pracovníky. V případě, že členský stát dává svým pracovníkům příležitost vykonat výcvik v jiném členském státě, musí být tato příležitost rozšířena také na komunitární pracovníky usazené na jeho území. K problematice kulturních dohod mezi jednotlivými státy se ESD vyjádřil tak, že bilaterální dohoda vyhrazující stipendium pro příslušníky dvou členských států, které jsou stranami dohody nemůže, zabraňovat aplikaci zásady rovného zacházení mezi státními příslušníky a komunitárními pracovníky usazenými na území jednoho z těchto dvou členských států.⁷

Během své rozhodovací praxe začal ESD uznávat jako sociální výhody pro pracovníka i práva členů jeho rodiny, kteří jsou na něm závislí, a to jak potomků tak i příbuzných ve vstoupné linii. Z rozsudku ze dne 18. června 1987 ve věci Centre public d'aide social du Courules v. M. Ch. Lebon (c – 316/85) plyne, že na právo rovného zacházení zajištěného čl. 7 odst. 2 Na-

⁷ K problematice výhod spojených se studiem viz. také rozsudek ze dne 21. června 1988 ve věci Steven Malcolm Brown v. Ministr pro Skotsko (c – 197/86) nebo rozsudek ze dne 26. ledna 1992 ve věci M. J. E. Bernini v. Ministerstvo pro vědu a vzdělávání (c – 3/90).

řízení se může spoléhat i dospělý potomek pracovníka, který je na něm stále závislý a může proto požadovat dávku podle právních předpisů členského státu, ve kterém je usazen, protože to zakládá sociální výhodu pro pracovníka.

V rozsudku ze dne 15. března 1989 ve spojené věci G. B. C. Echternach a A. Moritz v. Ministerstvo pro vědu a vzdělávání (c – 389/87 a 390/87) ESD přiznal postavení sociálních výhod ve významu čl. 7 odst. 2 Nařízení i dávkou na životní potřeby a výcvik udělované dítěti migrujícího pracovníka při studiu na střední škole. Podle názoru ESD mají migrující pracovníci na tuto dávku nárok za stejných podmínek jako tuzemci. Stejný princip musí být aplikován také na děti migrujících pracovníků, jestliže jsou připuštěny ke vzdělávacím kurzům v hostitelské zemi podle čl. 12 Nařízení, protože kdyby toto ustanovení bylo interpretováno jiným způsobem, nemělo by často žádný praktický dopad.

ESD dal čl. 7 odst. 2 Nařízení ještě větší význam, když přiznal právo na udělení sociální výhody potomkovi závislém na migrujícím pracovníkovi, i když tento potomek nebyl státním příslušníkem žádného členského státu. To vyplývá z rozsudku ze dne 20. června 1985 ve věci Národní pracovní úřad v Jozsef Deak (c – 94/84), ve kterém ESD konstatoval, že podle čl. 7 (2) nařízení č. 1612/68 členský stát nemůže odmítnout udělit dítěti závislému na pracovníkovi, který je státní příslušník členského státu podporu dle předpisů členského státu na základě toho, že dítě je státním příslušníkem jiného státu. Tento závěr nemění ani skutečnost, že dítě není státním příslušníkem členského státu, ale je státním příslušníkem nečlenského státu.

Co se týče příbuzných migrujícího pracovníka ve vzestupné linii, je významný zejména rozsudek ESD ze dne 9. července 1987 ve věci M. Frascogna v. Státní depozitní pokladna (c – 256/86). Tento případ se týkal italské státní příslušnice žijící se synem, migrujícím pracovníkem, ve Francii, kde požádala o poskytnutí zvláštní dávky ve stáří určené osobám s nízkými příjmy. ESD prohlásil tuto dávku za spadající do rozsahu Nařízení. V odůvodnění rozsudku připomenul, že základní princip zákazu diskriminace v oblasti volného pohybu osob stanovený čl. 7 (2) zakazuje jakoukoli diskriminaci proti příbuzným pracovníka z jiného členského státu ve vzestupné linii, jestliže příbuzní využili práva propůjčeného jim čl. 10 nařízení č. 1612/68 usadit se s pracovníkem. Požadavek, aby příbuzný ve vzestupné linii pracovníka, který je státním příslušníkem jiného členského státu musel pobývat na území státu určitý počet let, zakládá podle názoru ESD diskriminaci, která je v rozporu s čl. 7 odst. 2 nařízení č. 1612/68, jestliže tento požadavek není uložen také příbuzným ve vzestupné linii tuzemského pracovníka.⁸

Do pojetí sociálních výhod nepatří pouze peněžité dávky související s pracovní činností nebo se sociálním zabezpečením. ESD uznal za sociální výhody také nepeněžité plnění či nároky. Například v rozhodnutí ze dne 11. července 1985 ve věci Ministerstvo po veřejné záležitosti v. P. H. M. Mutsch (c – 137/84) přiznal ESD postavení sociální výhody i právu užívat určitý jazyk v řízení před soudem za stejných podmínek, za jakých je toto právo přiznáno tuzemcům.

V rozhodnutí ze dne 17. dubna 1986 ve věci Nizozemí v. Ann Florence Reed (c – 59/85) zase ESD prohlásil za sociální výhodu možnost migrujícího pracovníka obdržet povolení k pobytu pro nesezdaného druha, který není státním příslušníkem hostitelského státu. Tato možnost může podle ESD pomoci při integraci migrujícího pracovníka v hostitelském státě a přispět tak k dosažení volného pohybu pracovníků. Tato možnost musí být dále posuzována tak, že spadá do pojetí sociálních výhod pro účely čl. 7 odst. 2 Nařízení. Členský stát, který udělil tuto výhodu svým státním příslušníkům ji nemůže odmítnout udělit pracovníkům, kteří jsou státními příslušníky dalších členských států, aniž by byl uznán vinným z diskriminace na základě státní příslušnosti, která je v rozporu s čl. 7 a 48 Smlouvy.

Na závěr je třeba zmínit jeden okruh dávek, které ESD nepovažuje za sociální výhody ve smyslu čl. 7 odst. 2 Nařízení. Tímto okruhem jsou výhody poskytované podle národních právních řádů obětem války či válečným zajatcům.

Prvním z rozhodnutí týkajících se této problematiky je rozsudek ze dne 31. května 1979 ve věci trestní stížnosti proti Gilbertu Evenovi a Národnímu důchodovému úřadu pro zaměstnance (c – 407/78). V daném případě se jednalo o francouzského státního příslušníka, který žil v Belgii a od dosažení věku 60 let pobíral předčasný starobní důchod. Podle belgického práva je starobní důchod vyplácen v běžné výši až od dosažení věku 65 let. Na žádost oprávněné osoby však může být vyplácen již 5 let před dosažením běžného důchodového věku, ale v tomto případě je dávka důchodu snížena o 5 % ročně po dobu vyplácení předčasného důchodu. Toto snížení se nevztahuje na belgické občany, kteří sloužili ve spojeneckém vojsku během druhé světové války a dostávají invalidní důchod z důvodu služby ve válce. Pan Even dostával částečný invalidní důchod z důvodu zranění, které utrpěl ve válce, ale nesplňoval podmínku belgického státního občanství. Přesto požadoval dávku předčasného důchodu bez pětiprocentního snížení s odvoláním na zásadu rovného zacházení mezi tuzemskými pracovníky a pracovníky jiných členských států uložené pravidly komunitárního práva. Podle názoru ESD však dávka udělená na základě systému národního uznání nemůže být pova-

⁸ V této souvislosti viz také rozsudek ze dne 12. července 1984 ve věci C. Castelli v. Národní důchodový úřad pro zaměstnance (c – 261/83).

žována za výhodu udělenou tuzemským pracovníkům z důvodu jejich postavení pracovníka nebo pobytu na území státu a proto nespĺňuje základní charakteristiku sociálních výhod, kterých se týká čl. 7 odst. 2 Nařízení.

Z novějších rozhodnutí týkajících se dávek odškodnění obětem války je možné uvést rozsudek ve věci Josef Baldinger v. Pensionsversicherungsanstalt (c – 386/02). Tento případ se týkal rakouského státního občana, který se účastnil druhé světové války jako voják Wehrmachtu. Od května 1945 do prosince 1947 byl vězněn jako válečný zajatec v SSSR. Několik let po propuštění ze zajetí odešel do Švédska, kde 10 let vykonával výdělečnou činnost. Později nabyt švédské státní občanství a vzdal se rakouského státního občanství. Od roku 1986 pobíral od žalovaného úřadu dávku invalidního a starobního důchodu. Požádal také o dávku poskytovanou podle rakouských právních předpisů válečným zajatcům. Jeho žádost však byla zamítnuta s odůvodněním, že po skončení zajetí přijal zaměstnání v jiném členském státě EU a nabyt jeho státního občanství. ESD se v daném případě vyjádřil tak, že dotčená dávka nesouvisí s postavením pracovníka

a je poskytována za účelem zajistit bývalým válečným zajatcům, kteří prokázali své dešetravající zajetí, projev národního uznání za utrpení, které museli snášet a je poskytnutá jako protihodnota za služby prokázané jejich zemi. Proto podle ESD čl. 39 odst. 2 Smlouvy ES, čl. 4 odst. 4 nařízení Rady č. 1408/71 a čl. 7 odst. 2 nařízení Rady č. 1612/68 musí být vykládány tak, že nebrání vnitrostátním právním předpisům, které zakazují za podmínek, jako jsou podmínky ve věci v původním řízení, příjem dávky pro bývalé válečné zajatce z důvodu, že žadatel nemá státní občanství příslušného členského státu v době podání žádosti, ale má státní příslušnost jiného členského státu.

Z výše uvedeného výkladu lze vyvodit závěr, že ESD používá při posuzování toho, zda jednotlivé výhody jsou sociálními výhodami ve smyslu čl. 7 odst. 2 Nařízení tři kritéria, kterými jsou: status pracovníka, pobyt na území členského státu a skutečnost, že konkrétní dávka usnadňuje mobilitu pracovníků v rámci Společenství. Právě poslední z uvedených kritérií má velký význam pro stanovení šíře okruhu dávek či jiných plnění spadajících do rozsahu aplikace tohoto ustanovení.